Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., sobota, 5. novembra (November 5), 1932. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 262

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Herriotov načrt predviduje velike izpremembe

Prvi korak za revizijo versajske pogodbe je bil že podvzet vsled pritiska s strani ameriške vlade. Črtanje vojnih dolgov je mogoče le, če Evropa pristane na redukcijo oborožene sile

Washington, D. C. — (FP) — Prepričanje, da hitlerizem v Nemčiji izgublja vpliv, je dovedlo do nekakšnega sporazuma med Parizom in Berlinom, kar bo nedvomno ugladilo pot za revizijo versailske pogodbe. Francoski ministrski predsednik Herriot je objavil svoj razorožitveni načrt in takoj mu je zbornica deputijev izrekla zaupnico z veliko večino. Francoski parlament razume, zakaj je Herriot predložil načrt, da se Nemčija in ostale države na evropskem kontinentu postavijo na bazo konskripcijske oboroženе sile, ki naj bi funkcionirala le v slučaju potrebe samoobrambe. Francoski premijer ve, da narod godrnja proti plačevanju obveznosti v zvezi z vojnimi dolgovi Združenim državam in da ne bo washingtonska vlada pristala na črtanje dolgov, dokler ne dobi garancije, da bodo evropske države znižale izdatke za vzdrževanje oboroženе sile. Vprašanje je le, ali naj Francija še nadalje vzdržuje versailsko pogodbo proti Nemčiji, ali pa naj se izreče za revizijo, kar naj dovede do črtanja ali vsaj redukcije vojnih dolgov.

Ekonomi so že neštetokrat poudarili glavni vzrok veliki depresiji, ki je paralizirala industrijske aktivnosti po vsem svetu. Narodno bogastvo Združenih držav bi bilo danes veliko večje, ako bi bila Amerika črtala vojne dolgove pred tremi leti. Evropska politika ne more ignorirati vprašanja vojnih dolgov. Ne Herriot niti kateri drugi politik se ne more vzdržati dolgo na vladnem krmilu Francije, ako ne najde solucije—ako ne more pridobiti Amerike za črtanje ali vsaj redukcijo vojnih dolgov. To je bila vaba, katero je držal pred Francijo Norman Davis, ameriški delegat na razorožitveni konferenci, ki je odprto izjavil, da ameriški kongres ne bo nikdar pristal na črtanje vojnih dolgov, ako se Francija prej ne izreče za drastično redukcijo oboroženе sile.

Sledile so konference in Davis je informiral Washington, da je francoska vlada pričela vso stvar gledati z drugega vidika. Da si prihrani denar je pripravljena dovoliti Nemčiji organiziranje milice v istem obsegu kot doma. Značilno pri tem je tudi to, da je češkoslovaški zunanji minister Beneš eden od avtorjev Herriotovega načrta. To pomeni, da bo Češkoslovaška podpirala načrt in skoro gotovo tudi balkanske države, zaveznice Francije. Poljska se bo nedvomno upirala, a sama ne bo mogla preprečiti uveljavljenja načrta.

Baronska vlada v Nemčiji se raduje. Načrt ji nudi priliko za razpust Hitlerjevih rjavosrajčnikov, socialnodemokratskega reichsbannerja in komunističnih bojevnikov rdeče fronte. Vse te politične armade bi junkerska vlada lahko razpustila in zatrla, kakor hitro bi bila organizirana narodna milica. Glavni argument fašistov in nacionalistov, da Francija zatira Nemce in da morajo Nemci zaradi tega sprejeti militaristični nacionalizem, ne bi imel nikake podlage. Oborožitvena enakopravnost bi bila dosežena in Nemčija bi lahko začrtala svoji politiki druga pota.

Kakšno stališče bo zavzela Velika Britanija napram Herriotovemu načrtu, se sedaj še ne ve. Na svojem zadnjem obisku v Londonu je Herriot pojasnil načrt premijerju MacDonaldu in zunanjemu ministru Simonu. Slednja sta izjavila, da ni v popolnem skladu z britskimi načrti in svetovala sta Herriotu, naj ga ne objavi v javnosti. Ko se je Herriot vrnil v Pariz, je na pritisk politikov načrt vseeno objavil in francosko časopisje brez razlike ga je navdušeno pozdravilo. Časopisje se je strinjalo z idejo, da Francija pokaže pot k razorožitvi, kar naj končno dovede do črtanja dolgov po ameriški vladi.

Smrtni skok z newyorškega nebotičnika

Star mož si je izbral najvišje poslopje na svetu za samomor

New York, 4. nov.—Neki sivolas mož je včeraj plačal $1.10 za smrtni skok z Empire State poslopja, najvišje stavbe na svetu, ki so jo zgradile človeške roke. To je bil prvi samomor s skokom s tega nebotičnika, ki je visok 1,248 čevljev. Samomorilec se je pognal na cesto s 103. nadstropja.

Krog 50 ljudi se je nahajalo na opazovalni galeriji 102. nadstropja, ko je stopil iz dvigala samomorilni kandidat. Poleg njega v dvigalu je bil Pierpont L. Stackpole, ki je prišel v New York iz Bostona. Stackpole je izpovedal, da se je sivolasi mož čudno obnašal v dvigalu in je vzbujal pozornost. Ko je dvigalo pristalo v 102. nadstropju, je neznanec hitro splezal v višje nadstropje. Stackpole pa mu je sledil. Neznanec je bil hitrejši, in ko je dosegel najvišjo točko, se je vrgel z nebotičnika na cesto.

Policija, ki je pobrala samomorilčevo truplo, je našla v žepih $5.12, mašno knjižico, svetince in fotografijo duhovnika v skupini mladih fantov.

Pruski premijer v novem protivladnem boju

Berlin, 4. nov. — Premijer Otto Braun, katerega je kancler Papen na podlagi Hindenburgove naredbe odstavil, je naznanil, da je poslal nov protest predsedniku Hindenburgu. — Braun poudarja v protestu, da Papen ne drži obljube, katero je dal Hindenburgu, da ne bo oviral članov odstavljenega kabineta pri izpolnjevanju dolžnosti na podlagi odloka vrhovnega sodišča. Odlok sodišča, ki je bil podan pred dvema tednoma, se glasi, da Papen ni imel pravice odstaviti članov Braunovega kabineta. Braun sedaj pravi, da bo vso zadevo ponovno predložil sodišču, ako bo Hindenburg ignoriral protest.

Martin Insull dosegel odgoditev ekstradicijske procedure

Toronto, Ont., Kanada, 4. nov. — Ekstradicijska procedura proti Martinu Insullu, katerega so čikaške avtoritete obtožile veletatvine in poneverbe v zvezi s polomom javnonapravnih kompanij, katere sta on in njegov brat Samuel kontrolirala, je bila odgodena za teden dni.

Zakon proti kletvinam na Holandskem

Haag, 4. nov. — Bogokletstvo in preklinjevanje na Holandskem se bo kaznovalo z enomesečnim zaporom in denarno globo. Višja zbornica je včeraj sprejela zadevni zakon z 28 proti 18 glasovom. Proti so glasovali le socialisti in demokrati. Zakon je v glavnem posledica bogokletnih člankov in slik, ki jih prinaša komunistični tisk.

Stari stranki nočeta ženskih kandidatov

Chicago. — Pri sedanjih volitvah ima socialistična stranka največ kandidatinj za višje urade. V te urade so socialisti nominirali 23 žensk, demokratje 18 in republikanci 17.

Sam Insull aretiran v Atenah

Washington naprosil grško vlado, naj aretira Insulla in podvzame korake za ekstradicijo. Bivši magnat pod strogim policijskim nadzorstvom

Atene, Grška, 4. nov.—Samuel Insull je bil tukaj aretiran kmalu potem, ko je prišlo poročilo o sklenitvi ekstradicijske pogodbe med Grško in Združenimi državami. Aretacijo je izvršil policijski direktor Coutsoumaris.

Atene, Grška, 4. nov.—Ameriška vlada je včeraj formalno naprosila Grčijo, naj aretira bivšega javnonapravnega magnata Samuela Insulla, katerega hočejo imeti v Chicagu, da se zagovarja na obtožbo veletatvine in poneverbe. Aplikacija je bila predložena grškemu zunanjemu ministru po Lelandu B. Morrisu, uradniku v ameriškem poslaništvu v Atenah.

Zunanji urad je takoj poslal aplikacijo za aretacijo in ekstradicijo justičnemu ministru z namenom, da pospeši proceduro. Justični minister je vso stvar izročil apelatnemu sodišču, ki sedaj zaseda. Pričakuje se, da bodo vse legalne formalnosti v zvezi z aretacijo izvršene, ko dospeta v Atene Charles A. Bellows in John Vlachos, pomožna državna pravdnika za čikaški okraj. Tadva sta se vkrcala na ladjo v New Yorku zadnjo sredo in bosta prišla v Atene v nedeljo, 13. novembra.

General John Naskos, načelnik atenske policije, je izjavil, da doslej še ni prejel povelja za aretacijo bivšega magnata. Z ozirom na dejstvo, da bo danes nova vlada pod načelništvom Tsaldarisa, voditelja rojalistov, prišla na krmilo, je možno, da bo ekstradicijsko postopanje odgodeno. Nova vlada se bo skušala izogniti napaki, ki jo je napravila policija pred nekaj tedni, ko je nepostavno aretirala Insulla in ga morala na pritisk premijerja Venizelosa izpustiti.

Dasi je bil bivši javnonapravni magnat izpuščen iz zapora, se vseeno nahaja pod strogim nadzorstvom policije. Insull ne more napraviti niti enega koraka brez vednosti policije.

Ko se je Morris oglasil v uradu grškega zunanjega ministrstva, je zaeno formalno obvestil vladne avtoritete, da je ekstradicijska pogodba med Ameriko in Grško bila pred dvema dnevoma uveljavljena.

Insull je bil videti zelo vznemirjen, ko je bil obveščen o korakih ameriške vlade. Preko svojega odvetnika Cristosa Ladasa je naznanil, da se bo odločno boril proti aretaciji in ekstradiciji.

Protivojne demonstracije na dan premirja

Chicago. — Načelništvo mladinske socialistične lige je poslalo vsem postojankam navodila glede organiziranja protivojnih demonstracij ob obletnici premirja dne 11. novembra.

STAVKA USTAVILA PROMET V BERLINU

Vladna komisija odredila mezdne redukcije. Unija transportacijskih delavcev ni sankcionirala stavke. Hitlerjevci in komunisti v boju proti redukcijam

Berlin, 4. nov.—Danes je prišlo do usodne bitke med transportacijskimi delavci, ki so zastavkali proti mezdni redukciji, in policijo, v kateri je bila ena oseba ubita in tri ranjene.

Berlin, 4. nov.—Vladna arbitražna komisija je snoči odredila prisiljeno redukcijo mezde za pol centa na uro za vse transportacijske delavce, ki so zastavkali. V stavki je krog 15,000 delavcev, ki so ustavili javni promet v Berlinu popolnoma. Na stran stavkarjev so se postavili fašisti in komunisti.

Odpor proti vladni odredbi se kaznuje. Transportacijska kompanija, ki je pod mestno kontrolo, je naznanila, da bo odpustila vse stavkarje, ki se danes ne vrnejo na delo.

Niti en voz cestne železnice se ni včeraj premaknil. Avtobusi in druga prometna vozila tudi počivajo vsled stavke. Komunisti in fašisti, ki so bili doslej veliki sovražniki, skupno piketirajo postaje cestne železnice.

Na desettisoče ljudi v Berlinu je moralo včeraj iti peš na delo, nekateri pa so se vozili na biciklih. Trgovski del mesta, gledališča in plesne dvorane so bile prazne.

Mezde transportacijskih delavcev so bile reducirane več kot za eno tretjino v zadnjih 16 mesecih. Vozniki in izprevodniki prejemajo od $37 do $41 na mesec, delajo pa 40 ur v tednu. Sedanja stavka je naperjena proti nadaljnjim mezdnim redukcijam.

Dasi je večina od 22,000 transportacijskih delavcev odglasovala za stavko, ni unija uradno sankcionirala akcije, ker njena pravila določajo, da se morata za stavko izreči dve tretjini članstva.

Nevarnost združitve med fašisti in komunisti že dolgo časa straši nemške politike. Ta nevarnost je sedaj postala večja, ker fašisti in komunisti skupno nastopajo v boju proti redukcijam. Nekateri vidijo v tem nasprotju dobe velikih delavskih konfliktov v Nemčiji.

Odkar je Papen prišel na vladno krmilo, se delavci zatekajo k fašistom in komunistom, kajti obe stranki sta naznanili, da se bosta borili za dostojno življenjsko eksistenco delavskega razreda.

Hitlerjevci so včeraj objavili program, v katerem pravijo, da se bo stranka pogumno borila za pravice stavkarjev v Berlinu in vsega nemškega delavstva.

—Federated Pictures.

Konflikt med policijo in brezposelnimi delavci v Londonu.

Novi nemiri med rudarji

Dva stavkarja ranjena v bitki s policijo in šerifovimi četami

Decatur, Ill., 4. nov. — Dva rudarska stavkarja sta bila včeraj obstreljena v bitki med piketi, policijo in šerifovimi četami. Rudarska vojna, ki je bila prekinjena nekaj tednov, je ponovno izbruhnila. Ranjena rudarja sta William Dennison in Pete Dorgan, oba iz Decaturja. Rane od krogel niso nevarne in rudarja bosta okrevala.

Šerifove čete so napadle pikete, med katerimi je bilo večje število žensk, z bombami za solzenje, ker so se uprli ukazu, naj se umaknejo.

Šerif E. C. Wilson je mobiliziral večjo oboroženo silo, ko je bil informiran, da nameravajo rudarski stavkarji iz drugih krajev invadirati Decatur. Bojazen pred novimi izgredi je velika.

Včeraj so avtoritete aretirale nad štirideset moških in ženskih piketov na obtožbo nepostavnega zbiranja na ulicah in zborovanja.

Kriza jugoslovanske vlade

Premijer Srekič in člani njegovega kabineta podali ostavko

Belgrad, 4. nov.—Kralj Aleksander je včeraj sprejel resignacijo premijerja Milana Srakiča in članov njegovega kabineta. Naraščajoča nezadovoljnost med Hrvati proti Srbom je vzrok padca vlade.

Pravijo, da bo kralj skušal dobiti Hrvatom naklonjenega ministrskega predsednika z namenom, da se konča spor med njimi in Srbi. Pričakuje se, da bo pozicijo premijerja dobil Živojin Baludzic, jugoslovanski poslanik v Berlinu, ki se navdušuje za sklenitev kompromisa med Srbi in Hrvati.

Japonska armada odpravila cenzuro v Mandžuriji

Tokio, 4. nov. — Vojaške avtoritete so včeraj ukinile cenzuro časopisnih vesti iz Mandžurije. Doznava se tudi, da je neka delniška družba prevzela kontrolo nad obratovanjem municijske tovarne v Mukdenu. Orožje in municija, ki je potrebno za brambo novega mandžurskega režima, bo izdelovala ta delniška družba, kateri načeluje general Enjiro Kuorosaki, bivši direktor znanstvenega raziskovalnega militarističnega oddelka.

Špansko mesto obdavčilo zvonenje

Caceres, Španija, 4. nov. — Mestni svet, ki je v finančnih stiskah, je včeraj naložil davke na zvonenje cerkvenih zvonov. Vsaka cerkev bo morala plačati osem dolarjev na leto in vsaka kapela 80 centov. Zvonovi v cerkvah, ki so oddaljene četrt milje od mesta, ne bodo obdavčeni.

Unijski voditelj za ustanovitev delavske stranke

Neodvisna akcija delavstva edino upanje. Nestrankarska taktika je farsa. Potreba za temeljite spremembe

Patterson, N. J.—"Če organizirano delavsko gibanje ne zavrže svoje sedanje taktike političnega životarjenja, se tudi ne bo moglo ohraniti kot agencija delavskega razreda in se uspešno boriti v njegovem interesu," je rekel Emil Rieve, predsednik pleteninarske unije, na socialističnem shodu v tem mestu. Poslušalci so bili večinoma strokovno organizirani delavci.

"Neodvisna politična akcija organiziranega delavstva je edino upanje za združenje delovnih mas Amerike na podlagi programa socialne rekonstrukcije in obvarovanje tistih, ki delajo, pred stradanjem in izgubo civilnih pravic.

"Skok iz republikanske pod demokratsko kontrolo ne bo prinesel nobenega temeljitega ekonomskega izboljšanja. Največja potreba je tretja stranka vseh ročnih in umskih delavcev, ki bi z legislativno akcijo forsirala socialno kontrolo nad financami in industrijo in preprečila vse poskuse za ustanovitev diktature v Ameriki.

"Ekonomska organizacija delavstva je primarna in elementarna socialna potreba; ne smemo niti za trenotek odnehati s prizadevanji za zgraditev močnejših unij. Ampak če se potom naših unij ne bomo borili na politični kot na ekonomski fronti, bomo napravili korak nazaj za vsak korak, ki ga storimo naprej.

"Sedanja takozvana nestrankarska politika organiziranega delavstva ni faktično nobena politika. V realnosti pomeni, da nekateri vlečemo na to, drugi na drugo stran; pomeni, da namesto da bi se borili za principe in amernico, stavimo na tiste kandidate, ki imajo največ prilike biti izvoljeni.

"Napačen je tudi naš sistem pri določanju, kdo je naš "prijatelj" in kdo naš "sovražnik". Kandidat je lahko v zbornici glasoval za manjšo delavsko predlogo in s tem postal "prijatelj"; ista oseba pa na primer lahko glasuje proti zvišanju davkov na velike dohodke, ne da bi se bala delavske kritike.

"Organizirano delavstvu tudi ni zavzelo nobenega stališča o nekaterih najvažnejših tekočih problemih. In ne glede dejstva, da kongresniki in državni poslanci lahko zastopajo povsem napačno stališče pri reševanju istih, si vseeno morejo lastiti pravico do delavskih glasov. Ves ta sistem je napačen, zgrešen in sploh ne funkcionira.

"Mi si moramo osvojiti politiko podpiranja svoje politične stranke in naših lastnih kandidatov. Priznanje in koncesije, do katerih smo upravičeni, bomo izvojevali le tedaj kadar se bomo borili za tisto, kar zahtevamo in prenehali s prosjačenjem.

"Delavski voditelji, ki so vredni tega imena, bi morali vedeti, da so potrebne fundamentalne spremembe v obstoječem ekonomskem sistemu. Ni ga sredstva, s katerim bi bilo mogoče priti do boljših plač pod sistemom, ki je bankrotiran. Tudi je ni sile na svetu razen delavske, katero bi bilo mogoče mobilizirati za dosego takih socialnih sprememb, ki bi prinesle ekonomsko sigurnost vsem in stalno izboljšavanje življenskega standarda."

Emil Rieve je aktiven v kampanji za izvolitev Norman Thomasa in James H. Maurerja, za katera se je izrekla pleteninarska unija na svoji konvenciji. Voditelji tekstilne unije, kateri pripadajo tudi pleteninarji kot federacija, so dobili na zadnji konvenciji nalogo, da na prihodnji konvenciji Ameriške delavske federacije predlože resolucijo za ustanovitev delavske stranke.

Pet žrtev politične bitke na Kubi

Armada prevzela kontrolo nad provinčnim mestom, ker obstaja bojazen pred novimi spopadi

Havana, Kuba, 4. nov.—Žena novoizvoljenega župana Ricarda Fernandeza in štiri druge osebe so bile včeraj ubite v bitki med političnimi nasprotniki v mestu Santa Isabel de las Lajas, provinca Santa Clara. Oboroženа skupina konservativcev, ki je bila poražena pri volitvah, je napadla liberalce, ki so praznovali zmago v županovi hiši. V akcijo je bilo pozvano vojaštvo, ki je prevzelo kontrolo nad mestom.

Novoizvoljeni župan, član vladne stranke, je povabil prijatelje in pristaše v svojo hišo, da proslavijo zmago. Skupina konservativcev je prišla pred hišo in otvorila ogenj. Streli so bili namenjeni županu, a so zgrešili svoj cilj, krogle pa so zadele županovo ženo in nekega županovega prijatelja, ki sta se takoj zgrudila mrtva na tla.

Gostje so potem drveli na ulico in pričeli streljati na nasprotnike. V bitki sta bila nadaljnja dva liberalca ubita in neka ženska, ki je opazovala prizor. Bitka je trajala nad eno uro, dokler niso prišli vojaki in policija, ki so razpršili izgrednike. Izgredniki so v begu pred vojaštvom metali kamenje in pri tem je bilo večje število vojakov ranjenih.

Operatorji skušajo zlomiti rudarske stavke

Pozvali so governerja, naj pošlje miličnike v stavkovno okrožje

Chattanooga, Tenn. — (FP) Premogovni operatorji so apelirali na governerja Hortona, naj pošlje miličnike v okraja Fentress in Overton, ki naj bi pomagali pri razbijanju rudarske stavke in prisilili rudarje, ki se bore proti redukcijam, na kapitulacijo.

Rudarji vztrajajo v stavki že od meseca julija. Ko je nekdo zažgal kompanijski lastnino, so operatorji takoj pozvali governerja, naj pošlje milico. Državna delavska federacija in uradniki rudarske unije so proti temu protestirali in izjavili, da hočejo operatorji s pomočjo oboroženе sile potlačiti odpor rudarjev proti mezdnim redukcijam.

Rudarska unija je obvestila governerja, da je pripravljena predložiti spor nepristranski komisiji v poravnavo, toda governer ni do sedaj podvzel še nikake akcije. Opozorili so tudi governerja, da v smislu zakona ne sme poslati milice na poozrišče stavke, ako ne dobi prej dovoljenja od državne legislature.

Družba pometala izgrajane rudarje na cesto

Wheeling, W. Va. — Starostna meja pri uposlevanju je končno dosegla tudi rudarje. Družba, ki operira Big Five premogovnik na Bannocku, O., je v zadnjih par tednih odslovila vse nad 50 let stare rudarje, da zniža zavarovalne stroške. Na razpolago ima dovolj mlajših moči, katere ne smatra za "slab zavarovalni riziko" in jih pri delu lahko bolj naganja. Ker rudarji nimajo unije, si tudi ne morejo pomagati. Operatorji jih poljubno izkoriščajo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Sept. 30, 1932), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je z tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Bankrotirani kapitalizem

Včeraj smo na tem mestu omenili "finančni praznik" v državi Nevadi na zapadu. Vse denarno poslovanje mora počivati dva tedna, da se poleže panika med prebivalci — da se ustavijo navali na banke.

To ni več nič novega za Ameriko. Finančne panike in propadanje privatnih bank je že nekaj vsakdanjega. Vse to je posledica skrahiranega kredita in na smrt bolnega kapitalističnega gospodarstva v Ameriki. V zadnjih par mesecih, ko se je začela volilna kampanja, je kapitalistični aparat propagande dvignil gost oblak dima na to propadajoče gospodarstvo, da ne bi ljudstvo videlo resnice. Kapitalistično časopisje že skoro tri mesece nepretano laže, ko piše, da depresija ponehava, zaupanje ljudstva v banke se oživlja, delo se odpira in prosperiteta se vrača.

Faktično je ameriški gospodarski sistem že dve leti v stanju bankrota. Končni splošni polom kapitalizma se lahko z umetnimi pripomočki zavleče, ali odvrnili ga ne bodo. Z bankrotom mislimo, da dežela več dolguje kakor ima dohodkov.

Skupni dolgovi Združenih držav — zvezni, državni, občinski in privatni — znašajo okrog 120 milijard dolarjev, dočim vsi dohodki Amerike, javni in privatni iz vseh virov, ne znašajo danes niti polovice te vsote. Z drugimi besedami se to pravi, da Amerika danes javno in zasebno več dolguje kot more plačati. To je bankrotno stanje.

Pa tudi takozvano narodno bogastvo Amerike je danes veliko manj vredno kot je bilo pred krizo. Leta 1929 so narodno bogastvo cenili na okrog 820 milijard dolarjev. Ker pa je to bogastvo že od začetka kapitalističnega gospodarstva večidel v papirjih — lepo engraviranih in z zlato barvo okrašenih — ki so v zadnjih treh letih strahovito padli v vrednosti, je danes nemogoče niti približno povedati, koliko aktualnega bogastva je reprezentiranega v teh papirjih.

Kapitalistična struktura vrednot in denarstva sploh je čuden mišmaš. Matematično nimajo številke nobene meje, pa pojdimo navzgor v astronomične višine ali navzdol v atomične delce. Ekonom lahko naračuna neštete milijarde dolarjev, ampak faktično je vse gotovine v zlatu, srebru, niklju, bakru in papirju v Združenih državah nekaj manj ko deset milijard dolarjev. Vse ostale milijarde so le "zapisane" in obstoje na papirju. Skratka: kredit so. Gola vera in upanje! In ko zmanjka kredita, ko ni več vere in upanja, je naše slavno gospodarstvo — sesuta palačica iz kart. To je danes.

Kakšnega zlodja počenjajo glede davkov. Vsa večja ameriška mesta in občine imajo milijonske terjatve v davkih, a nič ne dobe v gotovini; tudi davki so "zmrznili". Nešteta velika podjetja nimajo niti toliko dohodkov, da bi mogla plačati davke. Zlasti velika poslopja in zemljišča so brez malega vsa bankrotirana. Silna špekulacija, ki je nebrzdano divjala deset let, je vse požrla in uničila. Namišljena, v zraku se motajoča vrednost je šla k vragu — in takoj je šel tudi kredit in šli so dohodki. Ostali so le lepo tiskani papirji, ki niso vredni nič.

Vsej tej igri špekulacij s kreditom bi se lahko smejali in od srca bi privoščili špekulantom vse njihove polome — ako bi ne bilo v to satansko igro upleteno življenje in obstanek milijonov ljudi, ki nimajo s to igro nič opraviti, ne razumejo je in mnogi sploh ne vedo, da eksistira. To je največja tragedija človeštva!

V to igro je upleteno življenje milijonov delavcev in malih farmarjev ter malih businessmanov — ker je upletena produkcija in distribucija življenjskih potrebščin. Špekulantje — vsi kapitalisti so špekulantje, ker morajo biti — igrajo z življenjskimi potrebščinami. Kakor šahist prestavlja lesene figurice na šahovnici, tako kapitalist prestavlja sem in tja pšenico, klavno živino, sladkor, jeklo, premog itd. in na vse to postavlja svojo papirnato piramido kredita — milijonkrat napihnjeno in povečano. In kadar se zruši napihnjena piramida, se mora zrušiti tudi absolutno potrebna zgradba produkcije in distribucije potrebščin in milijone ljudi mora po nedolžnem trpeti pomanjkanje in glad ter mraz.

Po nedolžnem? Ne popolnoma! Milijonska masa, ki najbolj trpi posledice te pošastne igre,

(Dalje v drugi koloni.)

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Delo in farme

La Salle, Ill. — Razmere so slabe. Le par rovov dela vsak dan po novi lestvici U.M.W.A. Premog sedaj še manj tehta kot prej. V bližnjem Granvillu so poleti odprli nov rov. Kdor hoče v njem delati, mora delati dva tedna zastonj, potem pa plačajo 90c od tone za krampom, dnevni šiht pa je $3.50. Več tam živečih rojakov dela v La Sallu. Na Oglesbyju ima pričeti z delom Lehigh cementarna, tako da bo nekaj naših rojakov po sedemmesečnih počitnicah spet delalo 2 ali 3 mesece po 6 ur na dan, potem bodo spet lahko doma. Med tem časom pa bo Hoover ali Roosevelt pripeljal toliko pričakovano prosperiteto. Zavedno delavstvo bo seveda glasovalo za soc. kandidate.

V kratkem spet priredi zabavo v SD naš gospodinjski klub.

Pred par meseci smo šli v Wisconsin pogledat farme, to seveda z namenom, če bi kazalo naseliti se nanje. Šli smo k rojaku Novaku blizu Milstona. Tam je slaba zemlja, preveč peščena, krog Willarda pa je boljša. Za 3 do 7 tisoč dolarjev se kupi lepa, obdelana in opremljena farma v velikosti od 40 do 150 akrov. Pred par leti so te farme stale dvakrat toliko. Dela in jela za pridne ljudi na farmah ne manjka in nezadolženi kmetje lahko izhajajo. Dolgove sedaj plačevati v teh časih je pa nekaj težkega. Mleko se proda po 86c za 100 funtov, približno en cent in pol za kvart. Naši marljivi farmarji so tudi letos zaslužili po par sto dolarjev za par akrov fižola. Za nabran sveži fižol so letos dobili od 2 do 3 cente za funt, včasi pa so dobili od 5 do 7c. Ker so imeli dobilo rok za obiranje fižola, so dobro zaslužili.

Ustavili smo se v Jump Riverju. Tam so tudi kmetije različne vrste in cene. Tako nam je nepristransko pojasnila rojakinja Brumsmidt. Na našo žalost se je takrat v bolnici nahajal njen soprog za poškodbami, ki jih je dobil pri padcu iz avta. Upam, da je sedaj že popolnoma zdrav. Obenem pa izrekam iskreno zahvalo vsem rojakom, ki so nam šli na roke in se izkazali gostoljubne.

Obiskali smo tudi severni Illinois, kjer se dobe dobre farme po 75 in 100 dol. aker. Delavec je sedaj revež na farmi in v mestu. Zato pa vsi na delo, da čimprej spremenimo sedanji kriviční sistem! Dnevnik Prosveto pa moramo obdržati na en ali drug način. Ako mogoče, naj se stroški malo znižajo, ali pa z malo doklado, da se krije deficit.—**Anton Udovič.**

Prepir radi Rusije

Elizabeth, N. J. — V dnevniku Prosveti je bilo že več napadov na Martina Judniča radi njegovega potopisa o Rusiji. Raznega mnenja so rojaki glede tega. Nekdo mu je rekel, da je pokazal, da so Belokranjci nazadnjaki itd. Vsak tak pa naj gre kar lepo sam v Rusijo, da se tudi sam prepriča, ako ne verjame Judniču, ki ni bil nikak božjepotnik, ampak je opisal stvari kot jih je videl.

Prošlo poletje smo doživeli obilo smeha ob prizoru neke ruske naseljenke, ki je šla v reko v Evinem kostumu. Policija jo je seveda prisilila, da ni tega več ponovila. V Rusiji je navada, da se koplje staro in mladi skupaj nago. Kjer je taka navada, je pač o. k., kjer pa tega ni v navadi, je pa seveda iz reda. Tu je precej Rusov, ki hodijo radi v cerkev.

Zakaj pa niso naši dopisniki napadali pred par leti dopisnika M. iz Pittsburgha, ki je šel z družino v Rusijo in se kmalu vrnil. Svoje vtise je napisal za Prosveto in Zajedničarja in jih je lahko vsak čital. Pa ga ni nihče napadal, četudi je pisal slično kot sedaj Judnič. Niti Slovenci ne Hrvati ga niso napadli zato. Kar se pa tiče nazadnjaštva med Belokranjci, naj omenim le to, da imamo belokranjske zastopnike pri vseh naših podpornih organizacijah in mnogi teh so bili celo ustanovitelji ali pa soustavitelji naših organizacij. Med ljudmi tu ali tam se dobi zmožne in nezmožne; vseh se ne more v en koš vreči. Profesor Janko Lovrin v Londonu je tudi Belokranjec. Študiral je po vsej Evropi jezike. Doma je iz iste vasi kot jaz. To sem napisala z namenom, da se ne bo napadalo človeka, če izrazi svoje mnenje in če piše kot je videl, pa naj bo ta človek iz katerekoli pokrajine.

A. Pasarič.

Konzulov poslanec v Detroitu

Detroit, Mich. — Dne 16. okt. je neki Jugoslovan izrazil željo, ako bi smel spregovoriti par besed pred zaključkom seje. "Tiče se vseh Jugoslovanov", je rekel, "posebno brezposelnih." Seveda smo dovolili, naj pove, kaj ga je pripeljalo na našo sejo. Povedal je, da je bila že delj časa želja, ustanoviti organizacijo vseh Jugoslovanov, v kateri bi bili združeni vsi Jugoslovani brez ozira na jezik ali vero in da zdaj se je ta prekoristna želja uresničila. Jugoslovanska centralna organizacija je ustanovljena in njen glavni stan je v Chicagu.

Seveda smo se nekateri čudili, posebni tisti, ki čitamo dnevnik Prosveto in Proletarec, kako je to, da uredništva teh dveh listov nista nas obvestila o ustanovitvi te tako koristne in zaželjene JCO. Poslanes nam je pripovedoval, kako koristna in potrebna je ta nova organizacija, in kako smo lahko hvaležni načelniku te organizacije, ki se je tako trudil, da je organizacijo ustanovil, s pomočjo drugih vplivnih Jugoslovanov, in ta načelnik je Kolumbatovič, jugoslov. konzul v Chicagu.

Ko je ta "poslanec" povedal ime konzulovo, je bilo večini članstva znano, kaj je ta nova organizacija, vendar se je eden aktivnih članov hotel prepričati, da se ne moti. Zato je stavil poslancu par vprašanj, kar je poslanca spravilo v zadrego, iz katere se je izkopal takole: "Rojaki Jugoslovani! Jaz nisem prišel na vašo sejo, da bi apeliral na društvo kot na celoto, da pristopi v to organizacijo, ampak prišel sem z mislijo, da jih na sejah najlažje več skupaj dobim." Se posebno je apeliral na ženske, da one pristopijo v to prepotrebno Jugoslovensko centralno organizacijo, ki je nepristranska, zato je lahko vsak član, ne glede na vero ali politiko. Celotna članarina je en dolar za člana."

Končno je ta poslanec J. C. O. razdal nekaj pravil dotične organizacije, ki pa nimajo ne glave ne repa, pač pa imajo en namen, to je: lov za dolarjem. Pravila so tiskana v neunijski tiskarni, in kakor je poslanec povedal, je njen predsednik jugoslovanski konzul Kolumbatovič.

Dragi rojaki, kakšne namene ima vodstvo te nove organizacije, si lahko vsak sam misli. Jaz vam rečem samo toliko, da mi, ki smo že leta in leta tukaj in povečini ameriški državljani, ne rabimo nobene konzulove organizacije. Sploh je sramota za vsakega ameriškega državljana, ki se plazi krog jugoslovanskega konzula in deluje za njegovo organizacijo ter tako pomaga izkoriščati svoje sorojake.

Mi, ki smo ameriški državljani, imamo svoje javne in mestne uradnike, in le-ti nam lahko pomagajo, ako smo v potrebi, nikakor pa ne kak konzul tuje države. Mi imamo tukaj dovolj svojih podpornih organizacij in naša dolžnost je, da v teh organizacijah delujemo za združitev vseh v eno močno skupino, ki bo nam v ponos in korist vsem.

Kdor še ni ameriški državljan in misli tukaj živeti, naj si čim prej preskrbi državljanske pravice, kar bo v njegovo korist. Mi pa, ki smo že državljani, pa lahko naš položaj izboljšamo, ako se zanimamo za našo vlado in za zboljšanje zakonov.. Ako niso vsi dobri, imamo volilno pravico, da jih lahko spremenimo. Jugoslovanski konzul naj se pa briga in organizira svoje državljane. Kdor ima kak dolar odveč, naj ga pošlje svojim v Jugoslavijo, ker so gotovo bolj v potrebi kakor konzul Kolumbovič.

Dotičnemu "poslancu" pa svetujem, ako je ameriški državljan, naj se otrese klečeplazenja, ker je sposoben za kaj boljšega. Naj gre krog Jugoslovanov in jim priporoča naše organizacije, katerih imamo dovolj podpornih, političnih in tudi nepristranskih, tako da lahko vsakega zadovolji. Pa brez zamere.

Pakovre.

Oblike krompirja

Cramer, Pa. — Tu so le tri slovenske družine, v bližini pa živi nekaj Hrvatov, s katerimi se dobro razumemo. Devet milj od tu ima rojak farmo, ki jo vzorno obdeluje. Oni teden smo tam krompir pobirali. Bil je v raznih oblikah, eden tudi v obliki ženske, drugi moškega, gorile itd. Največji, ki sem ga dobil, je tehtal 3 funte in 3 unče. Ker imamo "počitnice", nas je rojak povabil, naj gremo pomagat, pa smo šli. O delavskih razmerah mi ni treba pripovedovati, ker je vsakemu znano, da so od muh.—**Poročevalec.**

Vabilo na shod

Cleveland, O. — Dne 7. nov. ob 8. zvečer se vrši javni shod, ki ga sklicuje slovenski delavski klub, v S. D. D., 15885 Waterloo rd., Collinwood. Vabljeni so vsi delavci in delavke. Govori bodo slovenski in angleški. Pridite in pripeljite mladino.

Odbor.

"Prešernov" koncert

Chicago, Ill. — Na Martinovo nedeljo, dne 13. novembra, bo naš dan, za katerega se moški pevski zbor "France Prešeren" že precej časa pripravlja, da zopet nekaj lepega pokaže slov. javnosti v Chicagu in okolici. Pesmi, katere smo si pripravili za ta koncert, so pravi umotvori. Gotovo, pod sedanjim učiteljem mr. A. Kvederasom in z zbornimi močmi (30 članov) pričakovati je tudi nekaj dobrega.

Priznana resnica je, da so neznosno slabi časi, vendar pa, dokler se splošno slov. ljudstvo v Chicagu in okolici zanima za naše prireditve in jih je voljno podpirati, toliko časa se bodo Prešernovci trudili, da bodo pokazali slov. javnosti kulturni cvet našega naroda. Program je že sestavljen in sem prepričan, da bo tudi dobro izpeljan. Na programu vidim tudi drugorodne zbore, kateri bodo pri nas gostovali in vsi imajo le pevske biserе, katere bodo peli, da se tudi slovenska javnost seznani s kulturnim delom drugorodcev. Tudi dramatični odsek Prešerna je pridno na delu z igro "Pogodba", katera je polna tragedije in humorja. Samo za scene pri tej igri smo žrtvovali veliko dela in denarja, ampak bo tudi nekaj impozantnega. Tudi vloge so vse v dobrih rokah, torej ni dvoma, da bi igra dobro ne izpadla.

Po programu bo prosta zabava v obeh dvoranah. Igrale bo do izvrstne godbe in plesalci bodo imeli dovolj vzroka, da pokažejo svojo umetnost. Ker je isti dan ravno Martinova nedelja, imamo mi Slovenci dosti vzroka, da se vsi zberemo na Prešernovem koncertu in skupno proslavimo našega največjega vinskega patrona Martina in da ga njemu na čast skupno poskušamo, če je boljši kalifornijec ali newjorčan.

Program prične točno ob 3. pop. Kdor ne bo v dvorani do te ure, bo prikrajšan na programu. Zapomnite si: zastor se dvigne točno ob tretji uri. Vstopnice bodo le 40c za koncert in zabavo zvečer; po koncertu oziroma za večerno zabavo bodo vstopnice le 50c.

Vsi v avditorij SNPJ, Lawndale ave. in 27. cesta dne 13. nov. na Martinovo nedeljo, da proslavimo Prešernov dan.

Za pub. odbor,

Frank Stonich.

—Underwood Photo.

Artur Bodansky, kondukter Metropolitan opere v New Yorku.

Stavka illinoiskih premogarjev

Carlinville, Ill.—Stavka v premogarski industriji v Illinoisu se nadaljuje. Ni res, kar nekateri pišejo, da je vse na stavki, posebno ne v okrajema Franklin in Williamson. Ni moj namen koga kritisirati, pač pa sem prisiljen povedati resnico. Kdor piše, naj se najprej prepriča, predno da kaj v javnost. Trije okraji—Franklin, Williamson in Parry—se še skrivajo za John Lewisov plašč.

Pred kratkim je nekdo poročal iz West Frankforta, da naj zunanji premogarji priskočimo in jim pomagamo iz suženjstva, ker sami ne morejo izvojevati zmage. Pohod v ondotne kraje je bil izvršen, ni pa bil izvedljiv, ker so nas okrajne in državne oblasti ustavile in napadle, da smo se morali vrniti. To seveda ni bila naša krivda, pač pa krivda okrajnih poboljnikov. Premogarji v ondotnih krajih pa bi se morali zavedati dejstva, da pod sedanjim vodstvom ni mogoče živeti. Geslo nas vseh je bilo: "Znebimo se Lewisa in Walkerja in spremenimo ime organizaciji." To se je tudi zgodilo.

Rudarji v omenjenih krajih se še gotovo spominjajo dneva, ko je P. Hanzbary iz W. Frankforta letal nad omenjenimi kraji v letalu, in to z namenom, da se naj pridružijo ostalim progresivnim majnarjem ter da naj odložijo krampe in lopate. Pa je vse skupaj naletelo na gluha ušesa. Ni treba vlačiti gorja in težav v ospredje. Bodite zadovoljni z vlado, ki jo imate na krmilu. Po kostanj v ogenj hoditi je nevarno. Visoki mesečni prispevki vas bodo privedli do tega, da se boste sčasoma premislili in otresli Lewis-Walkerjeve mašine. Kolikor več jih pristopi k progresivni uniji, toliko večje so mesečne naklade pri stari organizaciji, ki se z vsakim dnem bolj krči, medtem ko nova stalno napreduje.

V okraju Christian je še vedno stavka. Rudarji, ki se zavedajo svojih dolžnosti, vedo, da od stare korumpirane Lewisove vlade nimajo ničesar pričakovati, zato stojijo proč od nje in nadaljujejo boj do zmage, ki bo prišla prej ali slej. Kakor hitro se bo Peabody Coal kompanija naveličala plačevati po $10 za tono nakopanega premoga in vzdrževanja narodne garde—vse to visi na ramah te družbe—pa se bo obrnilo. Nekaj miličnikov je že bilo odpoklicanih na pove-

(Dalje na 3. strani.)

—Federated Pictures.

Stavkujoči farmarji v Nebraski in drugih centralnozapadnih državah so osvojili delavska gesla: Proti lagonom! Mi delamo zastonj, zakaj bi naši voditelji imeli visoke plače? Zahtevamo pogoje za dostojno življenje!

Z elektriko proti bakterijam

V fiziološkem laboratoriju univerze v Cincinnatiju so napravali zanimive poskuse, da doženejo učinek močnih električnih tokov na bakterije.

Pri tem se je pokazalo, da prenesejo nekatere vrste bakterij neverjetno visoke napetosti, ki bi že davno ubile slona ali človeka. Druge vrste pa so seveda bolj občutljive. Zanimiv poskus so napravili z bakterijskimi kulturami, ki so jih v prazni cevi izpostavili vplivu katodnih žarkov. Ti žarki sestoje iz elektronov, ki so brezprimerno manjši od bakterij, najsi bodo te še tako majhne. Najmanjše med njimi merijo približno desetinko mikrona (tisočinke milimetra), največje nekoliko stotink milimetra. Najmanjša živa bitja sploh po naziranju angleškega raziskovalca Fournieda d' Alba ne merijo pod petdesettisočinko milimetra. A "telo" takšnega pritlikavčka sestavlja, kakor so izračunali, nič manj nego 10,000 molekulov beljakovine. Molekul pa je navzlic svoji desetmilijontinki milimetra še vedno ogromna obla proti elektronu, ki je še nekoliko tisočkrat manjši. Elektronski izstrelek učinkuje tedaj še na najmanjšega mikroba komaj kot majhna šibra na slona. S poskusi v Cincinnatiju pa so ugotovili, da uplivajo celo takšne elektronske šibre uničujoče na bakterijske kolonije. Že po kratkem času bombardiranja bakterijskih kultur v vakuumski cevi so se te kulture spreminjale v mikroskopska pokopališča.

Zanimiv je še drug način električnega ubijanja enostaničnih bitij. Tudi najmanjša takšna stanica vsebuje namreč, kakor so dognali s težavnim raziskovanjem, električno napetost, naj meri ta komaj tisočinko volta. V tem neznatnem električnem polju tiči morda največja življenjska skrivnost, kajti če ga stanici odvzamejo, tedaj nastopi brezpogojno smrt. Huxley je dokazal, da preneha z zmanjšanjem električnega naboja v enostaničnih bitjih n. pr. radiolarijah in amebah, gibalna in prehranjevalna sposobnost teh bitij, če se naboj še bolj zmanjša, tedaj nastopi polagoma razkroj; če popolnoma izgine, tedaj preneha bitje takoj živeti. To dokazuje, da je življenje vsaj deloma istovetno z električnimi silami.

Vzorci iz mikrokozma

Parižanka, madame Guillot, ki se je bavila pred svojo poroko z nekim učenjakom z umetnostno obrtjo, je nekega dne opazovala svojo kuharico, ko je snažila ribe. Ribje luskine so ji tako ugajale, da jih je kopirala za blagovni vzorec in ga predložila nekemu fabrikantu tekstilnega blaga. Tudi ta je bil očaran nad vzorcem, a se je bal, da ne bi duševni oče tega vzorca po avtorskem pravu delal kakšne neprilike. "Bodite brez skrbi," ga je potolažila ga. Guillotova, "vzorec izvira od vaše najljubše ribe: morskega lista."

Ga. Guillottova se je začela kmalu potem zanimati za znanstveno delo svojega moža in je skozi mikroskop odkrila čudovite pestre oblike, ki jih je uporabila za svoje vzorce. Ti vzorci so se kmalu silno priljubili in marsikatera dama, ki se z njimi ponaša na svojih toaletah, niti ne sluti, da izvirajo od kolonij najbolj nevarnih povzročiteljic kužnih bolezni, od bolno spremenjenega telesnega tkiva itd. Pred kratkim so začele nositi dame, ki se udajajo mamilom, novo risarijo na svilo, ki so ji nadeli ime "strupena svila". Večina jih niti ne ve, da izvira ta risarija od kristalov nekega opijskega derivata v več tisočkratni povečavi. Senčniki, škatle za bombone in cigaretne škatle nosijo vzorec kristalov pruske kisline, stene pa imajo nežno risbo po kristalih citronove kisline.

Nova metoda za drobljenje atomov

Raziskovalec Gerthsen iz Tuebingena je poskusil nov način drobljenja atomov brez visoke napetosti, ki je znašala doslej milijone voltov in je zahtevala seveda mnogo denarja. Po Gerthsenovi metodi zadostuje energija kakšnih 70 kilovoltov. Uporablja tako zvane kanalne žarke kakor dosedanji raziskovalci, a jih večkrat tako rekoč filtrira. Samo najbolj energični žarki ostanejo po tem precejanju in jih vsakokrat izpostavi novemu pospešujočemu polju. Tako se energija multiplicira in ostane na zadnje žarek, ki je dovolj močan, da drobi atome.

Vitamini in spol

Kakor kažejo novejša raziskovanja, vsebuje ženski organizem več vitaminov nego moški. S tem v zvezi je bil zanimiv pojav med svetovno vojno, ko je razsajala neka očesna bolezen, ki nastaja zaradi pomanjkanja vitaminov, ta pojav namreč, da se je bolezen lotevala skoraj samo moških. Na 105 obolelih moških sta prišli n. pr. samo 2 ženski. Priestley je v neki statistiki dokazal, da je bilo med 75,000 rahitičnimi otroki dvakrat več dečkov kakor deklic. Glavno skladišče za vitamine je pri ženskah najbrže v tolšči, ženske pa imajo v splošnem več tolšče nego moški.

(Nadaljevanje iz 1. kolone.)

je toliko kriva, ker je *prelena v možganih*, da bi mislila in pravilno razumela to lopovščino. Masa ima moč, da bi vse to odpravila in spremenila na bolje, a noče tega storiti, ker ne zna, da ima moč in časa ji je treba. To je *največja nesreča* ameriškega ljudstva.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

TEŽKO JE PRITI DO DRŽAVNE POKOJNINE

Upokojen nadučitelj zvršil samomor

Ljubljana, 11. okt. (Zakasnelo.) V Črešnjevcu pri Selnici ob Dravi je živel upokojeni nadučitelj Alojzij Belina, star jedva 56 let. Meseca avgusta je bil upokojen, pa še dozdaj ni prejel nobene pokojnine. Družina je živela v pomanjkanju in očeta je nelo trla skrb, kaj bo, če ne prejme pokojnine kmalu. Večkrat je urgiral, a vse zaman. Dne 7. t. m. pa je prejel namestu pokojnine hladen uradni odlok, da s pokojnino ni vse še v redu in da mora poslati še neke dokumente. To pomeni, da bi moral čakati spet najmanj tri mesece, ker bi se začela uradna pot njegovih prošenj znova. To je nadučitelja potrlo do obupa nad življenjem. Ko je odšla žena na polje, je izpil kake tri četrte litra žganja, nato pa odšel na skedenj ter se tamkaj obesil. Njegov 8-letni otrok ga je našel ter brž tekel klicat mater, ki je sklicala sosede. Rešili so samomorilca z vrvi, ga skušali oživiti, a ves trud je bil zaman.

Tako je z državno pokojnino: če čakaš nanjo, pričakaš smrt.

Uboj pri Gornji Radgoni

V Rajberjevo hišo v Policah pri Gornji Radgoni je prišel vaški fant Anton Zenger ter zahteval pijače. Dali so mu jo, ker poznajo Zengerja kot hudega pretepača in siroveža, ki je zaradi podobnih dejanj že pogosto sedel v zaporu, čeprav je star šele 23 let. Zenger je pil vino ter ostal v hiši do noči. Ker so videli Rajberjevi, da ne mara oditi, so zaprosili soseda viničarja Jakoba Kotnika, naj stopi k njim in spravi Zengerja iz hiše. Kotnik je stopil res z bikovko v roki tja ter pozval Zengerja, naj gre domov. Zenger je tiho odšel, a z jezo v srcu. Kotnik se je ponudil pri Rajberjevih še nekaj časa, nato pa odšel domov. Komaj pa je stopil skozi vrata na plano, je skočil iz teme Zenger ter zamahnil z nožem proti njegovi glavi. Prizadejal mu je veliko rano nad očesom. Poklicani zdravnik je ranjenca obvezal. Naslednjega dne pa je Kotnik umrl. Sodna komisija je ugotovila, da je umrl zaradi krvavitve v lobanji. Zengerja so aretirali.

Uboj pod Šmarno goro

V Srednjih Gameljnah je prišlo v soboto 8. t. m. do hudega pretepa med vinjenimi fanti. V poboju je bil ubit 24-letni zidar Filip Kepic iz Spodnjih Gameljnov. Šmartinski fantje so se zabavali v Štrukljevi gostilni ter se od tam pozno ponoči napotili proti svojim domovom. V Gameljnah pa je začelo leteti nanje kamenje. Vinjeni fantje so napadli mladega Kepiča, ki se je pojavil na cesti, češ, da je ta metal kamenje nanje. Začeli so tolči po njem. Nekdo od fantov je izruval ograjno lato, na kateri je bil zarjavel žebelj. S tem je udaril Kepica s tako močjo po glavi, da mu je zarjaveli žebelj prebil lobanjo ter ranil možgane. Poklicani reševalni avto je prepeljal Kepica nezavestnega v ljubljansko bolnico, kjer pa je Kepic čez nekaj ur poškodbam podlegel. Smrten je bil udarec z lato po glavi. Orožniki in ljubljanska policija so uvedli preiskavo ter je bilo aretiranih več očividcev in udeležencev, med njimi fant Lojze Jerina iz Šmartnega, ki je osumljen, da je Kepicu prizadejal smrtno poškodbo. Vsi udeleženci so iz Šmartnega. Krivdo zvračajo drug na drugega, tako da bo šele sodna preiskava dognala, kdo je glavni krivec in kako je prišlo do pretepa. Ni dvoma, da je tudi ta pretep zakrivil čez mero vžiti alkohol.

Žena in sin pobila očeta

O dogodku v Kukavi smo na kratko že poročali. Zdaj je preiskava dognala podrobnosti: Posestnik Jože Plohl se ni razumel s svojo ženo ter je prišlo med njima pogosto do prepira in celo pretepa. Nekaj dni pred usodnimi dogodki sta se zakonca spet sporekla in je mož svojo ženo pretepel. Ko pa je v nedeljo 2. t. m. šel mož Pohl v hlev, je prišla za njim žena in začela dražiti moža, češ, zdajle bi pa lahko jaz tebi vrnila. To pa je moža razjezilo, pograbil je motiko ter planil na ženo, ki je zbežala v vrt, mož za njo, začela sta se rvati, pri čemer pa je žena možu iztrgala iz rok motiko ter ga udarila z vso silo po glavi. Mož se je z veliko rano na glavi zgrudil na njivi v nezavest. Nato je prihitel še sin Franc, ki tudi ni maral očeta ter začel pretepati nezavestnega očeta s krampom. Sosedje so nato težko ranjenega Plohla prenesli v listnjak, naslednjega dne pa odpeljali v ptujsko bolnico, kjer se Plohl še zdaj bori s smrtjo. Žena in sin sta bila aretirana ter dejanje priznavata, zagovarjata pa se s tem, da je bil Plohl sirovina in da jima ni bil dober mož oziroma oče. Zato sta težko družinsko življenje končala s takim krvavim obračunom.

Divji lovec se je ustrelil. — O samomorilcu Megliču iz Loma nad Tržičem poročajo zdaj, da si je vzel življenje iz strahu pred oblastmi. Kočevarjev sin Jože Meglič je bil namreč strasten divji lovec in je streljal v planinah vse sorte divjačino pa četudi v kraljevem lovišču. Zaradi tega so ga orožniki stalno zasledovali, Meglič pa se je njim, sramoti in kazni ognil s tem, da si je pognal kroglo v srce.

Umrli so: v Ljubljani stari pevec Glasbene matice Oton Pelan, star 76 let, upokojeni tajnik poštne direkcije Rado Jeglič, v svojem gradu na Tolstem vrhu pri Novem mestu je umrl graščak Josip Rudež, star 59 let, v Ljubljani Skolasta Jermolova, v Zgornji Šiški Ivan Poljšanšek, v Ljubljani upokojeni ravnatelj Narodne tiskarne Ignac Verbajs, star 76 let, v Zavodnji pri Celju 69-letna posestnica Helena Tancarjeva, na Vačah Rok Boljskar, posestnik.

"Švejk" na Delavskem odru. — Režiser Delak je Haškov roman o premetenem vojaku Švejku po svoje predelal za oder ter naštudiral to predelava z igralci Delavskega odra ljubljanske "Svobode". V nedeljo 9. t. m. so tvar uprizorili. Po velikem uspehu s "Hlapcem Jernejem" v Delakovi režiji so vsi pričakovali tudi s tem komadom velikega uspeha, ki pa je žal v precejšnji meri izostal. Predelava ni podčrtala tiste strani Švejka, ki bi pokazala pametnega norčeta Švejka in njegovo pravo vsebinsko vrednost. Z raznimi zunanjimi stvarmi je skušal doseči Delak poseben uspeh, a se je v računih zmotil. Igralci pa so se potrudili na vso moč, posebno odličen je bil igralec Švejka, delavec Demšar, ki je eden najboljših igralcev Delavskega odra in ki je igral tudi naslovno vlogo v "Hlapcu Jerneju."

Odkritje plošče v Pugljev spomin

V nedeljo 9. t. m. se je vršila v Kandiji počastittev spomina pisatelja Puglja. Na hiši, v kateri je bil rojen, je dalo društvo Dolenjcev "Krka" vzidati spominsko ploščo z reliefom pokojnega pisatelja, ki ga je izklesal kipar Tine Kos. V soboto zvečer se je vršila v Novem mestu akademija, na kateri je govoril o pisatelju Puglju njegov prijatelj Josip Vandot. Naslednjega dne je k odkritju plošče prispelo mnogo ljudi iz okolice in tudi iz oddaljenejših krajev, posebno iz Ljubljane je prišla skupina književnikov in zastopnikov raznih prosvetnih društev. Kakor je običajno pri takih slavnostih, je goste pričakoval na postaji odbor "Krke" z občinstvom, nakar so vsi v sprevodu z godbo na čelu odkorakali proti Kandiji pred Pugljevo hišo. Slavnost je otvoril predsednik "Krke" Rostan iz Ljubljane, ki je ploščo tudi odkril. Za njim je govoril še župan Režek, nato pa pesnik Oton Župančič, ki je govoril v imenu Narodnega gledališča, kjer je bil Pugelj ravnatelj in režiser, dalje v imenu PEN kluba in Društva slovenskih književnikov. Za njim je govoril še urednik "Ljubljanskega Zvona", pesnik Fran Albrecht. Pokojni Pugelj je bil zvest Zvonov sotrudnik in nekaj časa tudi urednik. Za gledališke igralce je govoril Lujo Drenovec. S tem je bil oficijelni del proslave končan.

Popoldne so se gostje razgubili v lepo novomeško okolico, si ogledali grad na Otočcah in kmetijsko šolo na Grmu itd.

Tako je Milan Pugelj, v življenju tih in delaven pisatelj in kulturni delavec, ki je nanj Dolenjska res lahko ponosna, dosegel vsaj zdaj nekaj hvaležnosti, čeprav je že prepozno. Ko je živel, je prenašal pač breme slovenskega pisatelja: težko je živel, malo je bilo lepih dni, malo uspehov so mu priznavali.

Zmešna politika nemških fevdalcev

Nemški kancelar baron Papen je ukazal industrijcem, da znižajo delavske plače ter dobe še nagrado v popustu davkov, če nameste nove delavce. Novih delavcev industrija ni namestila v več kot šestih tednih morda niti 20,000, čeprav znaša število nezaposlenih po podatkih zavoda za ugotavljanje konjunkture okoli sedem milijonov.

Proti zniževanju plač se je pričelo stavkovno gibanje, ki ga je povzročila zasilna odredba. Industrije, ki so dobile naročila, se niso upale upreti delavstvu, marveč rajši pristajajo na zahteve delavstva kakor da bi izgubile morda nekoliko manjši dobiček. Tako so stavke doslej imele za delavstvo ugodne uspehe, kar dviga moralno silo vsega delavstva.

Značilen v tej borbi je tudi politični moment. Kljub temu, da je blizu sedem milijonov nezaposlenih, ob stavkah ni stavkokazov, ker so v stavkah iz političnih razlogov solidarni tudi fašisti in komunisti. S teh strani je borba naperjena predvsem proti kancelarju. Zgodilo se je celo v stavki v berlinskih grafičnih podjetjih, da je obvezno razsodišče znižalo delavske plače, firma pa sklepa ni izvršila, nego je delavstvu ugodila. Strokovne organizacije so po naredbi sicer vezane priznati sklepe razsodišča, vendar pa so bili interesi večji in so zmagali.

Taki zgledi so nevarni za vladno politiko. Zgled miče in končno bo Papenova nenaravna naredba ostala le kos papirja, ki se nanj ne bo nihče oziral. Take morejo biti posledice nesmiselne politike.

Politika zniževanja plač je gotovo vzpodbudna za kapitalistično gospodarstvo in sicer tembolj, ker se z njo hoče absolutno povečati dobiček gospodarstva na račun delovnih slojev in konzumentov. Taka politika mora biti kapitalistom simpatična.

Ali s politiko zniževanja plač pa tudi agrarni veleposestniki niso zadovoljni. Baron Papen zvišuje carine na agrarne pridelke in omejuje njih uvoz. Toda, kako naj veleagrarci prodajajo svoje pridelke drago, če bo industrija znižala delavstvu in nameščencem plače? Tudi pridela Nemčija toliko pridelkov, da se ne bi mogli porabiti doma, če ne bo konsumentov in zaradi kontingentiranja tudi ne zunanjega trga, ker se bo zaradi te politike zmanjšal zunanji trg industrije.

Kancler Papen torej ne uvideva, da so stari recepti zastareli, da je danes ves svet ena človeška družina ter da je treba, če hočemo odpraviti gospodarsko krizo, v temelju revidirati, oziroma izpremeniti gospodarski sistem.—D. P.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

lje polkovnika Blacka. Vsaka stavka zahteva nekaj človeških življenj, tako jih je tudi ta. Štirje so že postali žrtev najetih šerifovih pobojnikov in državnih miličnikov. Zadnji je padel pred svojo hišo v Toweyju rudar Andrej Ganisa. Ustrelil ga je miličnik Russell Mayers na 13. okt. Obstreljen je bil tudi pismonoša Butterfield, ker se ni takoj ustavil na miličnikovo povelje. Nadalje sta bila še dva druga rudarja obstreljena, Frank Kmet iz Nokomisa in Andrej Krečnjak iz Stauntona. Prvi se zdravi v bolnici, zadnja pa sta v domači oskrbi.

Navzoč sem bil pri mrtvaškem sprevodu padlega rudarja Andreja Ganisa dne 16. okt. iz Toweyja na pokopališče v Oak Hillu, Taylorville. Sprevod je bil dolg 18 milj in udeležilo se ga je do 20,000 ljudi. Kdo drugi je kriv pobojev, če ne Peabody družba, ki ima vsega na razpolago za razbijanje stavk? Do česar pa so premogarji upravičeni, do boljšega življenja, ki jim po pravici gre, za to pa ni denarja. Sami izgovori: ne moremo konkurirati z neunijskim poljem. Na drugi strani pa je veliko odgovoren tudi sedanji governer L. Emmerson, ki dopusti, da se tako postopa z rudarji.

Bratje premogarji! Sedaj je čas! Dne 8. novembra! Otresimo se sedanjih izkoriščevalcev, ki še niso bili nikdar za delavske interese! Bili so vedno proti delavcem, za kapitalistični sistem in njegove zastopnike. Oddajmo naše glasove na volilni dan soc. kandidatom, kateri bodo v resnici delali za boljši in pravičnejši obstanek vsega delavstva!

Louis Mahkovtz.

Poročilo in zahvala

Blaine, O. — Dne 17. okt. se je moral podvreči operaciji moj mož, ker se je ponesrečil pri delu. Operacijo je srečno prestal in sedaj se mu zdravje vrača. Iskrena hvala vsem, ki so nam šli na roko in nudili pomoč ter za obiske v bolnici v Martins Ferry. Nikdo ne ve kako je hudo v času nesreče, toda naša dobra mati SNPJ nam je vedno ob strani. Zdravnik je najprej vprašal, če je bolnik pri kakšnem društvu. Rojaki, postanite njeni člani, če še niste, da boste preskrbljeni za slučaj nesreče in bolezni. Vzlic krizi se pomaga članom, samo da ostanejo pri društvu.—Terezija Supančič.

Zaplotni karakterji

Cleveland, Ohio.—Ker zadnje čase podpisana dobivava več anonimnih pisem, naj nama bo dovoljeno izreči sodbo o teh nizkotnih karakterjih. V najinih očeh so taki ljudje ponočne sove, katere iz zasede napadajo svoj plen. Čigar ime ni v javnosti kompromitirano, se sramuje tega nizkotnega in podlega počenjanja. V najnih očeh so take osebe, če jih sploh osebe moremo imenovati, moralni raketirji. Kdor piše pismo pa se sramuje svoje ime podpisati, s tem dokaže, da nesramno laže in iz zasede ogabno natolcuje. Taki ljudje so pripravljeni storiti vse in tudi človeka moralno in fizično ubiti. Predvsem slišijo za židovje, da se jih nauči vsaj osnovne pojme primitivne civilizacije. Skriti se in drugega sramotiti je delo pocestnih pobalinov ne človeka, ki ima namen druge vzgajati in učiti.

Najina preteklost je čista in pota za nama in pred nama so prosta plevela in ničvrednega osada. Najin ponos na društvenem, kulturnem in političnem polju ni ovenčan s sramoto in potvorbami. Najina imena nista do danes nikjer kompromitirana in najina vest je čista pred vsakim. Zato se upava v javnost stopiti in vse dopisce anonimnih pisem imenovati zahrbtne, ničvredne provokaterske gosenice. Ni pač to lepo, toda boljšega ne zaslužijo. Kdor ni strahopetec in ponočna sova, bo stopil na plan in pokazal svoj obraz ob solnčni svetlobi.

Kdor se čuti prizadetega, naj se potrka na prsa in izreče: "Mea culpa!"

John in Magdalena Lokar,
695 E. 162 st.

Še o potopisu

Joliet, Ill. — Verjetno je, da je Judnič potrošil deset dolarjev na dan, ko je bil v Rusiji. Bil sem v starem kraju že trikrat in vem kako gre na potovanju denar in kako izkoriščajo ameriškega potnika. Kdor ne verjame meni ali Judniču, naj gre sam tja. Ko sem bival v Jugoslaviji na Belokranjskem leto dni, sem si dal napraviti novo obleko, tako da me niso nikjer "vzeli" za ameriškega potnika. Seveda je s tem izkoriščanje odpadlo.

Glede Judničevega potopisa rečem le to, da je o. k., kajti on je opisal tako kot je videl in slišal. Če ni slika taka, kot bi jo nekateri želeli, se ne more pomagati, kajti noben potnik ne more razmer predrugačiti.

Volitve so tu in te vrstice vas bodo jedva dobile, predno se odpravite na volišče dne 8. nov. Pokopljite kapitalizem s tem, da volite za Thomasa in Maurerja ter za celotni soc. tiket!

Opazovalec.

Delo in bančni zlikovci

Monroe, Mich.—V nekaterih tukajšnjih tovarnah se obratuje s polno paro že prošlih sedem tednov. Korporacije tudi trdijo, da imajo naročil na rokah še za par tednov. No, potem pa bo spet pričelo šepati in bo ostalo na ničli vso zimo, ali pa se bo delalo po 3 in 4 dni v tednu.

Dne 31. okt. je pri belem dnevu šestorica banditov naskočila tukajšnjo banko s strojnicami in tako ustrahovala bančne uposlence. Banditje so odnesli cel bušelj dolarjev — 40 tisoč copakov! Odnesli so zdrave pete. V bitki med policijo in banditi sta bila dva policista lahko obstreljena. V naglici so banditje pustili še 17 tisoč dolarjev v banki. Morda pa so ti zlikovci pustili to vsoto denarja v banki za seme, kaj se ve, ali pa za vzorec.

Frank Kroll.

Poročilo in zahvala

Red Star, W. Va. — Z delom je tu slabo, mezde so pa tudi take pičle, da se ne zasluži za vsakdanje potrebščine. Dne 23. oktobra je preminil Alojz Mohar, ki je bolehal tri leta. Pogreb se je vršil dne 26. okt. v Beckleyju, W. Va. Pokojni je bil rojen l. 1881 v vasi Hrib pri Loškem potoku. Tu zapušča žalujočo soprogo, dva sina (15 in 17 let stara) in brata, v starem kraju pa dva brata in dve sestri. V imenu prizadetih se iskreno zahvaljujem vsem za vence, pomoč, tolažbo, brezplačne avte in udeležbo pri pogrebu!

Poročevalec.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. — Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODSEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 869 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik....3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODSEK:

FRANK ALESH, predsednik....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP....449 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
JOSEPH SISKOVICH....16118 Huntmere Ave., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODSEK:

JOHN GORŠEK, predsednik....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR....Box 77, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ....Box 357, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ....Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVŠEK....1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI:

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje....127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje....1198 E. 170th St., Cleveland, Ohio.
FRANK KLUN, tretje okrožje....Box 556, Chisholm, Minn.
JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje....R. R. 3, Pittsburg, Kans.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje....Star Rt. 4, Box 31, Cle Elum, Wash.

NADZORNI ODSEK:

FRANK ZAITZ, predsednik....2659 W. 26th St., Chicago, Ill.
ALBERT HRAST....1015 W. Pierce St., Milwaukee, Wis.
FRED MALGAI....25 Central Park, Peru, Ill.

[illegible]

Naznanilo

Chicago.—Dne 15. okt. sta tukaj otvorili svoj stalni urad "Jugoslovanska centralna organizacija" in "Jugoslovanska žena" na 1801 So. Racine ave. Telefon: Canal 6932. Uraduje se od 9. dop. do 6. zvečer. Vsak Jugoslovan je dobrodošel.

J. Bjankini, tajnik.

Čikaška svetovna razstava

Chicago. — Jugoslovanski oddelek, ki sodeluje z razstavnim odborom čikaške svetovne razstave, se imenuje "World's Fair Tourist Club," čigar urad je na naslovu Transportation Building, Room 1314, 608 So. Dearborn st., kamor se je obračati vsem, ki želijo zadevnih informacij, ali pa na klubovega upravitelja na naslov: A. Kamenjarin, 8042 Wentworth ave., Chicago, Ill. Odbor.

Zadnji slamnati glasovi

New York. — Tedenski magazin "The Literary Digest" je ta teden zaključil poskusno glasovanje za predsedniške kandidate. Skupaj je bilo oddanih 3,064,497 glasov — največje število glasov v posameznih primerih poskusnega glasovanja v zgodovini ameriških volilnih bojev — in ti glasovi so razdeljeni takole:

Roosevelt 1,715,789 ali 55.99 odstotkov, Hoover 1,150,398 ali 37.53 odst., Thomas 148,079 ali 4.84 odst., Foster 15,743, Upshaw 13,990, Coxey 4390 in Reynolds 1906.

Na podlagi rezultata tega poskusnega glasovanja "The Literary Digest" napoveduje izvolitev Roosevelta s 474 elektorskimi glasovi, dočim bo Hoover dobil 51 elektorskih glasov.

Župan stresa jeze nad reveži

Brezposelne je napadel z berači, ki si nočejo pomagati

Philadelphia, Pa. — Na konvenciji Federacije historičnih društev si je župan Moore privoščil delavce, katerih edini zločin je to, da so brezposelni.

Nazval jih je za "panhandlerje" (prosjake), "ki na cestah preže na ljudi in zahtevajo, da se jim pomaga iz javne blagajne." Mesto podpira 7000 na cesto postavljenih družin, kar je po županovem zatrdilu "preveč".

Globoke simpatije pa je izrazil do bogatih slojev, "ki so se še naveličali poslušati večnih apelov za pomoč. Mnogo ljudi je revnih, ker si nočejo pomagati. Hočejo se voziti v avtomobilih, neglede koliko stanejo," je filozofiral človekoljubni župan in Varejev ljubljenec.

To je bilo preveč tudi za konservativni dnevnik Philadelphia Record, ki je župana opomnil, da je par dni prej vprašal mestni svet za nov avtomobil za $6500 in tisoč dolarjev za uniformo in drugo opremo za svojega šoferja. Cadillac avtomobil, katerega ima tri leta, bi rad zamenjal z novim.

Korporacije se zatečejo na sodišče

Harrisburg, Pa. — Ker je generalni pravdnik te države odločil, da morajo plačati davek na konzum tudi javnonapravne korporacije iz svojih blagajn, so zatečejo na sodišče. Ker so bila sodišča veno na njih strani, bodo tudi sedaj najbrž dobile, kar žele.

Apel proti odloku generalnega pravdnika bo baziran na domnevi, da plin in elektrika nista "vidna osebna lastnina" in torej ne smeta biti podvržena davkom. Tudi če družbe izgube tožbo, davka itak ne bodo plačale, ker bodo naloženo vsoto — $800,000 — odbile pri plačevanju dohodninskega korporacijskega davka radi "zmote v presojanju". Bogate korporacije je težko ujeti, ker je mnogo lukenj v zakonih, skozi katere lahko ubeže.

Peticija proti volilnemu davku

Little Rock, Ark. — Državna socialistična stranka kroži med ljudstvom peticijo za odpravo volilnega davka. Kdor ne plača tega davka, nima volilne pravice. Nabranih je že nad 11,000 podpisov. Peticija bo predložena governerju.

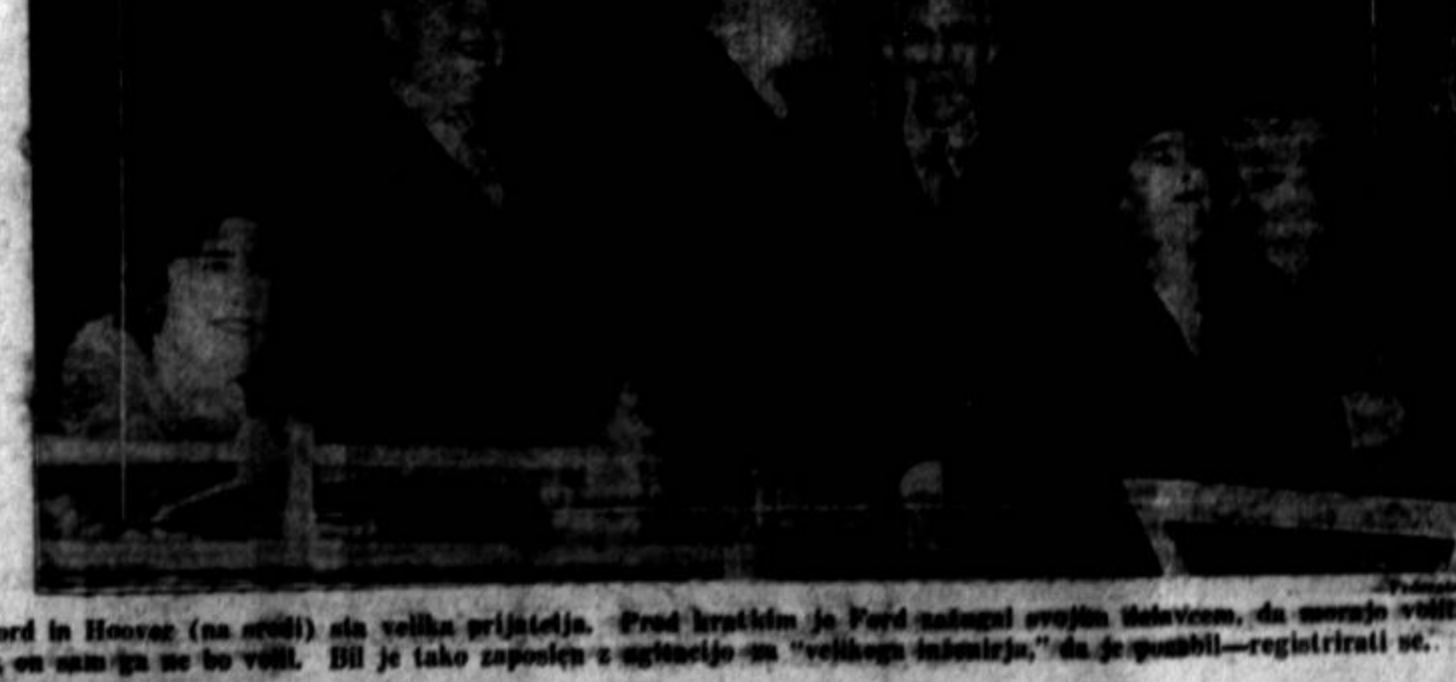

Federated Pictures

Ford in Hoover (na sredi) sta velika prijatelja. Pred kratkim je Ford nagnal svojim delavcem, da morajo voliti Hoovra, ampak on sam ga ne bo volil. Bil je tako zaposlen z agitacijo za "velikega inženirja," da je pozabil—registrirati se.

Ivan Jontez:

Imigrant Janez Mihevc

3

Marko je bil pred vojno in med vojo v Združenih državah. Po vojni se je vrnil v stari kraj k svoji družini. V Ameriko se ni nameraval vrniti. V letih je že bil in zdelo se mu je, da je že čas, da si privošči poštenega oddiha in počitka. V Ameriki je prigaral par tisočakov. Dovolj, da prikupi nekaj zemlje, popravi hišo in gospodarska poslopja, nekaj pa dene na stran za priboljšek. Pa se je Marko uračunal.

"Ameriški dolarji so kakor krompir," je pravil Janezu. "Jeseni ga pridelaš, spomladi je po njem. Kupil sem lep vinograd, popravil hišo, vse lepo prenovil in uredil, in — dolarji so skopneli. Potem par slabih letin, bolezen v hlevu, in če sem imel kaj naprodaj, sem moral prodati malone zastonj. Mesto navzgor sem šel navzdol. Potreb mnogo, denarja odnikoder — uvidel sem, da sem prišel z dežja pod kap.

"O počitku, ki sem o njem sanjal v Ameriki, ni bilo govora. V Ameriki sem garal osem do deset ur na dan kakor je že nanesla potreba, ostali čas sem lahko porabil po mili volji; in vsakih štirinajst dni sem dobil čeden svežnjič dolarjev. Doma pa sem garal od zore do trde noči — in kaj sem imel od tega? Žuljave roke in dostikrat na smrt utrujene kosti. Nazadnje sem začel lezti v dolgove — ej, vražje težek je boj za obstanek našega kmeta. V petih letih sem se ga popolnoma naveličal ter si zaželel — garanja v ameriških fabrikah."

Zakaj pa se ni vrnil v Ameriko, če mu v domačem kraju ni ugajalo?

Ej, saj bi se bil vrnil, toda pot mu je bila zaprta. V Ameriki se ni maral pobrigati, da bi si bil pridobil državljanstvo — saj ni mislil ostati tam vse svoje življenje! — in ker si tudi drugače ni osigural povratka, ni mogel več nazaj. Tretje leto po vrnitvi v domovino je začel poskušati — nu, vsi poskusi so se razbili ob gluhih ušesih ameriških konzularnih uradnikov.

Novi zakoni!

Nu, okrog teh zakonov bi se dalo nekako priti — z denarjem. Zlati ključi še niso izgubili svoje nekdanje moči, še odpirajo železna vrata vsepovsod. Sosed, ki je bil v podobnem položaju kakor Marko, mu je večer pred vrnitvijo v Ameriko zaupal važno tajnost: v mestu je neki agent, brihten dečko in dobre zveze ima . . . Marko si je to zapomnil, ni pa pri tem pozabil, da človek ni nikoli preveč previden. Počakal je nekaj tednov — na svojo srečo. Kajti sosed je po njegovem računu jedva dosegel New York, ko se je oblast začela zanimati za delovanje brihtnega agenta ter ga poslala na daljši oddih za mrežo. Marko, ki je bil že pripravil denar, je ostal lepo doma ter hvalil svojo previdnost, ki mu je ohranila lep denar. Nu, nekaj mesecev pozneje je Amerika vrnila soseda domovini — in Marko je sklenil, da ne bo poskušal priti v Dolarijo s pomočjo zlatega ključa.

Končno se je domislil Kanade. Mladeniči in možje so se tiste čase odpravljali v Kanado v tropah in tudi Marka je zgrabila mrzlica. V Kanado! Kanada je v Ameriki! Tudi v Kanadi imajo dolarje! Velike fabrike! Vse kakor v Ameriki!

Marko si je izposodil na posestvo denarja ter odrinil v Kanado. Po družino je kanil poslati pozneje, ko se ustavil v Kanadi. Toda šele po treh letih je pisal ženi, naj da posestvo v najem ter pripelje družino v Kanado.

"Prodati nočem," je dejal. "Ne ve se, kaj nas še doleti . . . Dolg je plačan, najemnine bo vsaj za davke in popravila, če ne več. Človek mora biti zavarovan na vseh krajih."

"Zakaj pa ne poskusite priti v Ameriko od tukaj?" je vprašal Janez. "Pravijo, da ni težko priti tja. Posebno, če človek zna angleški. Mnogo jih gre."

"Preveč škakljiva stvar," je menil Marko. "Primejo naj me, potem pa adijo Amerika in Kanada za zmerom! Star maček sem že in noče se mi pod kap. Sicer se da živeti tudi v Kanadi, pa tudi Amerika ni dosti prida dandanes. Včasih je bilo mnogo bolje tam. Eh, kar tukaj ostanimo."

Janez je prikimal. Znano mu je bilo, da ni varno siliti preko meje. Mnogo jih je že šlo preko, toda veliko jih je bilo, ki se niti odkašljati niso utegnili na ameriških tleh. Znanec Tine na pr. je bil prijet prvo uro, potem je čakal odrešenja v ječi sedem mesecev, nazadnje so ga pa deportirali. Ogrinčev Miha pa je srečno prišel preko k svojim sorodnikom, a se je čez eno leto prostovoljno vrnil v Kanado, bolan od vedne bojazni, da ga primejo in deportirajo. "Niti ene samcate mirne ure nisem imel tam," je pravil. "Zmerom sem bil v strahu, vsakega človeka sem se bal, če sem na cesti srečal policaja, me je stresla mrzlica. Nazadnje niti spati nisem več mogel. Nak, takega življenja ne privoščim nikomur."

"Nu, Marko, saj ti ni nobene sile tukaj," je menil Janez ter se nasmejal. "Živiš kot bogec. Delaš, zaslužiš — kakor v Ameriki."

"Res, ni mi sile," je priznal mož. "Delo je stalno, zaslužek ni baš slab in ko pride družina sem, bo še bolje. Starejši dekleti bom pomožil, žena bo zaslužila nekaj z "bordarji", mlajša punca bo pa materi pomagala."

Janez se je smehljal ter ugibal, ali so Markove hčere kaj prida na oko.

Teden pred prihodom Markove družine je izvedel zanimivo novico: Lesjaku je ušla njegova žena. Ko se je mož zvečer vrnil z dela, je našel hišo prazno. Julka je izginila in z njo tudi Jože.

Lesjak je robantil in preklinjal da strah. Julka mu je odnesla tudi nekaj sto dolarjev, ki jih je bil hranil doma. "Prekleti norec!" se je bil po glavi s pestjo, "zakaj nisem nesel denarja v banko! Hudič!"

Fantje, ki so bili pri njem na stanovanju, so se mu škodoželjno posmehovali. Privoščili so mu.

"Tako je klel, da bi se kmalu vse užgalo od njegovih kletvic," je pravil Janezu Martin Goba. "Pa ne zato, ker mu je ušla Julka, marveč zgolj zaradi denarja, ki mu ga je bila odnesla."

Janez se je zasmejal. Privoščil je Lesjaku smolo. Gorak mu je bil še.

"Tepci . . ." mu je šinilo skozi možgane in usta so se mu še bolj raztegnila v smehu. "Da, tepci . . . le da je bil on največji tepec . . ."

Dva dni pozneje pa je prišla Janezu na uho druga novica, ki pa je bila žalostna in ga je celo potrla, čeprav se je tikala Lesjaka.

Tovarniški stroj je zgrabil Lesjaka ter ga strl. Bil je mrtev — na mestu.

(Dalje prihodnje.)

Pavel Ginisty:

PRIČA

V septembru 1802 se je neki elegantni kočiji, ko je vozila skozi irsko mesto Tullamore, strlo kolo. Potnik, zastaven mož v vojaški uniformi, je bil zaradi zamude, ki se mu je obljubljala, zelo vznevoljen.

"Naj hudič vzame vaše slabe ceste," je zagodrnjal. "Hotel sem biti še drevi v Marlboroughu, pa mi je ta vražji voz prekrižal vse načrte."

Obrnil se je k enemu izmed radovednežev, ki so se zbrali okoli voza:

"Ali imate v tem gnezdu vsaj spodobno prenočišče?"

"Seveda ga imamo, gospod polkovnik," je odgovoril majhen debel mož dobrodušnega obraza. "Če milostljivi gospod dovolijo, ga jim takoj pokažem."

"Le kako naj prebijem čas?" je vprašal polkovnik krčmarja, ko si je ogledal sobo, kjer bo spal. "Ali imate vsaj kakšne znamenitosti v mestu?"

Krčmar se je potrkal po čelu, kakor bi se mu bilo prav takrat nekaj imenitnega zabliskalo.

"Nekaj bi vedel, kar bi milostljivega gospoda prav gotovo zanimalo. Ravno danes se vrši sodna razprava proti nekemu velikemu zločincu . . ."

Njegov glas je postal tišji in lahen drget ga je prešinil, ko je dodal:

"Proti enemu iz tolpe proslulega kapitana Quiltyja."

"Quiltyja? Od katerega polka?"

"Od katerega polka? Gospod se gotovo hočejo šaliti z menoj? Saj vendar ni mogoče, da ne bi še prav nič vedeli o Quiltyju, tem nizkotnem zločincu, ki že tako dolgo vznemirja naše kraje in mu nihče ne more do živega."

"Boga mi, tega imena še živ dan nisem čul. Iz Francije prihajam."

"Zdaj pa so dobili enega izmed njegovih pajdašev, nekega Kellisa, in ta bo plačal za vse druge. Ali ne bi gospoda zanimalo prisostvovati razpravi?"

"E, ne da se mi ves dan sedeti in se dolgočasiti. Sicer pa . . ." Zdelo se je, kakor da premišlja. "Če res nimate drugega razvedrila, mi drugega pač ne bo kazalo."

Obtoženi Kellis je trdovratno tajil svojo krivdo. Zmerom iznova in iznova je zatrjeval, da tisti dan, ko je bil izvršen zločin, ki so ga obtoževali, ni bil na Irskem nego daleč proč v Dovru. Zatrjeval je svojo nedolžnost na vse mogoče načine, priznal je, da govori videz zoper njega, odločno pa je trdil, da je bila preiskava proti njemu pristranska. Toda porotniki so vprašanje krivde soglasno potrdili.

"Ali imate še kaj pripomniti, obtoženec?" je vprašal sodnik.

"Ponovim, da sem nedolžen," je vzdihnil Kellis ves potrt. Zdajci pa je dvignil glavo.

"O Bog!" je vzkliknil. "Ali je mogoče? Kaj se bo res še pravica izkazala?"

"Kaj naj to pomeni?" je začudeno vprašal sodnik.

"Sam Bog mi je poslal pomoč," je zavpil Kellis, od nenadejane sreče kakor iz uma, in pokazal na polkovnika Kinderneya, ki je osupnil, videč, da je tako nepričakovano zapleten v razpravo. "Tamle sedi gospod," je nadaljeval Kellis, "ki lahko potrdi, da sem bil tisti dan, ko se je zločin izvršil, v Dovru. Ali bi hotela vaša milost potrditi, da sem bil jaz tisti, ki sem vam nesel prtljago, ko ste se izkrcali z ladje, ki je priplula iz Francije?"

Polkovnik Kinderney ga je osuplo pogledal.

"Tega moža ne poznam," je mrzlo rekel.

"To sem si mislil," je porogljivo dejal sodnik. "Ta nesramnost! Molčite, obtoženec!"

"Samo eno vprašanje," je vztrajal Kellis. "Ali ni tega pet tednov in trije dnevi, ko je milostljivi gospod prišel v Dover?"

"Res bo že več tednov, kar sem se tam izkrcal, toda natančnega dneva seveda nimam v spominu."

"Ali se ne spomnite, da vam je takrat, ko ste stopili na suho, neki mož pomagal pri prenosu prtljage?"

"Kako naj se danes nosača spominjam!"

"Milostljivi gospod ste mi takrat izkazali čast, da ste izpregovorili z menoj par besed," je v vročičnem razburjenju nadaljeval Kellis. "Povedal sem [illegible] da je mornar in da se je na neki gusarski ladji boril proti Francozom . . ."

"Gotovo nisem takim besedam pripisoval posebnega pomena," je nejevoljno odvrnil polkovnik.

Kellisu se je videlo, da skuša na vse mogoče načine zbuditi v polkovniku spomin. Njegove oči so zažarele, ko je vnikljivo povzel:

"Pokazal sem gospodu veliko brazgotino na glavi in pri tem snel lasuljo."

To rekši je obtoženec segel z roko za vrat in razkril na temenu veliko brazgotino.

Polkovnik se je zdrznil. Njegov dotlej malomarni obraz je oživel.

"Res," je rekel, "tega se spominjam."

"O, Bog, tak se spomnite, gospod polkovnik!" je razburjeno zavpil Kellis. "Tak pomagajte mi vendar!"

Njegov preplašeni obraz so pokrile debele kaplje potu.

"Če bi vaša milost mogla ugotoviti natančni datum svojega prihoda v Dover, ne bo moglo sodišče nič več dvomiti o mojih besedah."

"Na pamet se ne morem spomniti, toda zapisano imam v svojem dnevniku, ki ga imam v kovčegu."

Poslušalce je prevzelo silno razburjenje. Sodnik je prekinil razpravo in med tem so poslali po polkovnikov dnevnik. In res: dan, ko je polkovnik prišel v Dover, se je natanko ujemal z dnevom, ko se je zgodil zločin. In polagoma so prišle polkovniku Kinderneyu tudi še druge reči v spomin, in na koncu je mogel z zanesljivostjo potrditi, da je bil res obtoženec tisti, ki mu je v Dovru pomagal nositi prtljago. Svojo izpoved je potrdil tudi s prisego. Porotniki so se spet umaknili na posvetovanje in ko so se vrnili, so soglasno izrekli, da je obtoženec nedolžen. Seveda so Kellisa takoj izpustili.

Poštni voz je bil že tisti večer popravljen in polkovnik je lahko nadaljeval svojo pot. Nekaj milj od Tullamora pa se je voz ustavil. Tam ga je čakal neki mož in polkovnik ga je povabil naj vstopi. Bil je Kellis.

"Nu," je menil polkovnik, "stvar je šla v redu. Čeprav je nekaj časa kazalo, da utegneš zaigrati glavo. Le kako si mogel biti tako nespameten?"

"Sicer pa," je dodal smehljaje se, "reči moram, da sva oba imenitno igrala svojo vlogo."

"Kapetan, do smrti vam bom hvaležen."

Miheve Nace:

Ježa in Rafka

Zaspani in čemerni vratar jo ostro pogleda in pravi:

"Ta je pa lepa, zaradi take vlačuge moram vstajati; ta je pa res lepa. Nak, ti že ne boš hodila dolgo skozi ta vrata, taka vlačuga! Kar zjutraj ti pride domov, glej, glej, kaj si dovoli!"

Rafka je naglo zbežala po stopnicah v prvo nadstropje, toda tudi tam so bila stanovanjska vrata zaklenjena. Zvonila je, zvonila in šele po dolgem času se je na mostovžu posvetilo, v vratih pa je ključ zarožljal in prikaže se skuštrana glava direktorjeve soproge.

"Kaj, še tega nam je treba, kaj pa, moj mož bo služkinje iskal; takele vlačuge hoče imeti v mojem stanovanju! Kar hitro pospravi stvari in izgubi se!"

Medtem se je tudi kuharica Katra zbudila, hitro vstala ter šla pogledat, kaj se je zgodilo.

"Nak, tega pa nisem pričakovala od tebe, tako mlada in že izgubljena. Nak, tega pa ne, Bog ti odpusti. Ti si že izgubljena." Tako jo je Katra obdelovala, dokler se je povsem zdanilo.

Rafka je stala v desnem kotu kuhinje, kolena so se ji šibila, opirala se je ob stol, ni se pa upala sesti. Le s povešeno glavo je zrla v tla in komaj čakala, da odide od tu. Toda kam? Na to Rafka ni mislila.

Ob osmih zjutraj je bila Rafka s svojo culo že pri teti Žefi. Teta jo začudeno pogleda; vpraša jo, kaj se je zgodilo. Rafka pa ni znala lagati, povedala ji je tako, kakor je bilo. Teta Žefa jo posluša, ker pa je že pozabila, kako je bilo takrat, ko je sama bila s teh letih, jo jo začela pošteno obdelavati.

"Me dve sva že izpregli, kar hodi, kamorkoli hočeš, pri meni ne boš, kaj bodo ljudje rekli, če bom imela pod svojo streho tako, ki se z vojaki po cele noči vlači. Kar pojdi, da veš, jaz ne maram biti več tvoja teta. Še te sramote mi manjka, kajpa!"

Na Rafkin rdeči obraz, nje zlate lase, nje plave oči je samo enkrat zasijal žarek ljubezni in toliko gorja! Tega si Rafka ni znala tolmačiti.

"Samo tole culo, teta, samo tole culo pustim tukaj, da si kaj poiščem."

V njenih modrih očeh so zaigrale solze svoj tužni ples in ko so ji zdrknile po licih bridke kristalne kaplje solz, je tiho odšla.

Jozo Jeftinović, sin Neretve, je kruto poplačal noč, v kateri je pil iz keliha ljubezni. V ječo so ga vtaknili. Odpoklican kot sluga polkovnika, ker ni imel dovoljenja za izhod. Ostalih šest mesecev ni bil več svoboden. Nič ni vedel, kje je Rafka in Rafka ni vedela, kje je Jozo. Ko je Jozo odslužil svoj rok, je šel domov. Doma je često sanjal o Rafkinih modrih očeh, o njenih zlatih laseh. Šumeča Neretva ga je tolažila in prišepetavala mu je, da so tudi v Bosni zala dekleta. Jozo dolgo ni pozabil noči, ko ga je slavček v plotu mestne vrtnarije pod Rožnikom zbudil iz sna ljubezni.

•

Drugo leto, devet mesecev nato, je Rafka zapustila porodnišnico. In ko je stopila na cesto je zaslišala vpitje: jedan dva, jedvan dva, desno, levo, desno levo! Ona pa je gledala s svojim sinčkom v naročju, kje je Jozo. Vojaki so korakali mimo nje. Mnogo jih je bilo, mnogo tudi takih strumnih sinov Neretve. Le Joza, le Joza ni bilo med njimi. Ko so vojaki odkorakali, je odkrila otroku obrazek in ga pogledala ter videla, da je Jozo zapustil nje sinčku svoje oči, zapustil njo in njega. "Zaradi tebe, dete, sem ostala sama s teboj!"

(Konec)

Za kratek čas

Policijski pes

V gostilni sedijo prijatelji psov. Janez pravi:

"Kupil sem ravno nedavno krasnega psa, čiste pasme."

"Katere?"

"Policijske in sicer one prave, čiste".

"Da vidimo tvojega psa."

Zvečer je Janez pripeljal psa s seboj. Ko ga zagledajo, prične vsestranski smeh in zbadanje:

"Kakšne pasme, pa še policijske, ha, ha! Ti se norčuješ, saj vendar vidiš, da ima dolgo dlako, črno glavo, rjava prsa in bele tace."

"Jaz pa vam pravim, da je pravi policijski pes."

"No, no . . ."

"Da, od prave policijske pasme in sicer — ampak tajne."

Staro zanesljivo
TRINERJEVO GRENKO VINO
Želodčna tonika in odvajalec

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Ali ste naročeni na dnevnik 'Prosveto'? Podpirajte svoj list!

VELIK BOŽIČNI IZLET V JUGOSLAVIJO
(preko Cherbourga)
na največjem Cunardovem ekspresnem parniku
BERENGARIA
dne 26. Novembra
Vkrcanje v petek zvečer
Pod osebnim vodstvom
Mr. M. S. EKEROVIČA
in
dne 14. Decembra
pod osebnim vodstvom
Mr. A. MARKUSA

Omenjene dni bo potovalo dosti naših rojakov, in Cunard Črta si seveda prizadeva, da bo uspešna kakor v preteklosti, ter vam jamči udobnost, postrežbo in dobro domačo kuhinjo.

Zajamčite si prostor takoj.

Obrnite se na svojega lokalnega agenta ali na
CUNARD LINE
346 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Agitirajte za Prosveto!

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Mi prištejemo enega, dva ali tri člane iz ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi Vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00	Za Cicero in Chicago je $7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tedniki in 2.40	3 tedniki in 3.90

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vsoto $..........

Ime .... Čl. društva št. ....

Naslov ....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

Ime .... Čl. društva št. ....

Ime .... Čl. društva št. ....

Mesto .... Država ....

Nov naročnik .... Star naročnik ....

Dva božična izleta v domovino

Ako nameravate v domovino, pridružite se rojakom, ki potujejo z izletoma na najnovejšem parniku francoske linije
"CHAMPLAIN"
26. NOVEMBRA
ali
"PARIS"
9. DECEMBRA
Za pojasnila in navodila pišite takoj na:
LEO ZAKRAJŠEK
General Travel Service, Inc.
1359 Second Ave., New York, N. Y.
ali pa na
French Line

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:
S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.
TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA